

Al VI-lea Congres National de Nefrologie, Dializa, Transplant si Acces Vascular

In zilele de 9 si 10 aprilie s-a desfasurat la Hotel InterContinental Bucuresti cel de-al **VI-lea Congres de Nefrologie, Dializa, Transplant si Acces Vascular** cu participare internationala, organizat de catre Asociatia de Nefrologie si Acces Vascular din Romania, Asociatia pentru Studiul Bolilor Renale Ereditare din Romania, alaturi de Fundatia “Academician Marin Voiculescu”, sub egida Asociatiei Europene de Nefrologie si a Asociatiei Europene de Dializa si Transplant (ERA-EDTA). Congresul a fost prezidat de domnul Prof. Dr. Gerard London presedinte in exercitiu al ERA –EDTA, alaturi de Prof. Dr. Harald Lange (Marburg, Germania), un vechi colaborator al UMF Carol Davila Bucuresti in cadrul programului european ERASMUS, si de Prof. Dr. Mihai Voiculescu (seful Centrului de Medicina Interna-Nefrologie Fundeni, Presedinte al Asociatiei Romane de Nefrologie si Acces Vascular si al Fundatiei “Academician Marin Voiculescu”).

In cuvantul de deschidere a congresului, domnul profesor Gerard London a subliniat importanta acestei manifestari stiintifice, ca un eveniment ce se inscrie in circuitul de manifestari europene in domeniul nefrologiei. De asemenea, a adresat o invitatie calduroasa medicilor specialisti nefrologi din Romania de a participa in continuare la programele europene de educatie si cercetare, finantate cu sprijinul ERA-EDTA. De altfel, la sfarsitul Congresului, s-a anuntat faptul ca a fost acordata Romaniei sansa de a organiza Congresul Mondial de Nefrologie din anul 2014, iar Centrului de Medicina Interna-Nefrologie Fundeni onoarea de a organiza in colaborare cu ERA-EDTA un curs monotematic pe probleme de nefrologie.

Congresul a fost precedat de cursul “Actualitati in nefrologie, dializa, transplant si acces vascular”, care s-a desfasurat in data de 8 aprilie la Centrul de Medicina Interna si Nefrologie Fundeni. Temele prezentate in cadrul acestui curs au inclus probleme de imunologie fundamentala, biomarkeri in injuria renala acuta, mecanisme imunologice in disfunctia endoteliala, factori imuni si non-imuni implicati in pierderea grefei renale, corelatii clinico-patologice si terapeutice in vasculitele ANCA. In a doua parte a cursului s-a discutat despre mecanisme de aparitie a complicatiilor accesului vascular, metode de monitorizare si detectie precoce a complicatiilor fistulei si grefei pentru hemodializa, rolul chirurgiei in realizarea accesului vascular si in rezolvarea complicatiilor.

Prima zi a Congresului s-a bucurat de o participare de exceptie, personalitati de prim rang ale nefrologiei europene: profesorii Gerard London (Franta), Raymond Krediet (Olanda), Mahmut Ilker Yilmaz (Turcia), Vladimir Teplan (Cehia), Laszlo Rosivall (Ungaria).

Prezentarea profesorului London a avut ca tema hipertensiunea arteriala la pacientii cu boala renala terminala. Studii observationale la pacientii hemodializati au demonstrat cresterea mortalitatii cardiovasculare asociate cu presiuni sistolice si diastolice scazute pe de o parte si la cei cu presiune sistolica peste 180 mmHg. Desi o presiune sistolica mica nu se asociaza cu risc cardiovascular in populatia genearala, la pacientii cu boala renala terminala tensiunea sistolica mica se asociaza cu risc cardiovascular, datorita disfunctiei sistolice a ventriculului stang, fara ca acest lucru sa fie sustinut de studii prospective. Asocierea mortalitatii de cauza cardiovasculara la la pacientimcu presiune diastolica scazuta nu poate fi atribuita modificarilor functiei ventriculului stang, dar sunt un semn tipic de rezistenta arteriala datorata aterosclerozei. Cresterea rezistentei arteriale este o consecinta a modificarilor degenerative si de varsta in peretele arterial. Fenomenul de ateroscleroza este accelerat la pacientii cu boala renala terminala, datorita calcificarilor din peretele arterial.

In legatura directa cu prezentarea profesorului London, dr Adriana Popescu de la Centrul de Medicina Interna Fundeni a prezentat rolul determinarii stiffness-ului arterial in aprecierea riscului de deces cardiovascular la pacientii cu boala renala terminala, avand in vedere ca acest tip de investigatie se efectueaza in mod curent in Clinica Medicala Fundeni.

Interrelatia directa intre bolile renale si riscul de deces cardiovascular a fost prezentat de domnul profesor Dan Dominic Ionescu, care in plus a prezenat si noul concept din cardiologie de sindrom cardio-renal, la pacientii cu insuficienta cardiaca.

O alta tema de mare interes o reprezinta inflamatia si biomarkerii in aprecierea ireversibilitatii pierderii functiei renale. In acest sens, dr. Mahmut Yilmaz (Departamentul de Nefrologie, Facultatea de Medicina Gulhane, Ankara, Turcia) a aratat ca o serie importanta de markeri ai inflamatiei, cum sunt CRP, numarul de polimorfonucleare, nivelul albuminei serice, IL-6, ICAM-1 sunt capabili sa arate gradul de inflamatie de la nivel renal, la pacientii cu boala renala cronica, dar nu se stie care este cel mai bun predictor al riscului de mortalitate cardiovasculara.

Profesorul Mihai Voiculescu a prezentat importanta identificarii unui marker mai sensibil decat nivelul seric al creatininei in diagnosticul injuriei renale acute (AKI), deoarece nivelul seric al creatininei, ca marker de afectare renala, este influentat si de alti factori non renali: greutate, varsta, sex, rasa, medicamente, metabolism etc. Sunt situatii de afectare renala acuta in care se observa o crestere a nivelului creatininei serice abia dupa 48-72 ore. De aceea ar fi de dorit sa se

poata diagnostica cat mai precoce injuria renala, cu ajutorul unui biomarker cat mai sensibil “troponin-like” (ca in cardiologie). In prezent dispunem de mai multi markeri serici (cystatin, NGAL, pro-ANP, carb-Hb, IL-6, IL-8, IL-10) sau urinari (cystatin, NGAL, IL-18, GST, NAG, beta1 microglobulina), care pot furniza informatii legate de predictia aparitiei si de severitatea afectarii renale, precum si de riscul de deces. Pana in prezent, nici unul dintre acestia nu are sensibilitate si specificitate apropiata de 100%, si necesita validare pe studii clinice. In continuarea aceleiasi tematici , doctorul Gener Ismail de la Centrul de Medicina Interna Fundeni a prezentat experienta proprie in diagnosticul AKI, prin determinarea in premiera in Romania si de rutina in cadrul acestei clinici a nivelului NGAL urinar la diferite categorii de pacienti cu injurie renala, in cazul expunerii la substante de contrast, sau la pacientii cu ciroza hepatica si sindrom hepato-renal.

Prof. Dr. Raymond Krediet (Divizia de Nefrologie, Departmentul de Medicina, Centerul Medical Academic, Universitatea din Amsterdam, Olanda) a discutat rolul unor markeri cum ar fi CA 19-9 si CEA in determinarea afectarii membranei peritoneale la pacientii aflati in program de dializa peritoneala, precum si rolul acestora in predictia functionalitatii pe termen lung a filtrului peritoneal.

In cadrul sesiunii de transplant, Profesorul Laszlo Rosivall (Grupul de Cercatare in Nefrologie, Universitatea Semmelweis, si Institutul de Patofiziologie, Facultatea de Medicina, Budapesta) a prezentat problema anemiei post-transplant renal, situatie care apare la multi pacienti in ciuda ameliorarii semnificative a functiei renale. Cauzele anemiei post-transplant sunt variate: scaderea sintezei de Eritropoietina si/sau cresterea rezistentei la agentii stimulatori ai eritropoiezei (ESA); deficitul de fier prin pierderi gastro-intestinale; supresia medulara indusa de medicamentele imunosupresoare ca Azathioprina, Sirolimus si Mycophenolate mofetil; cauze mai rare cum ar fi sindromul hemolitic uremic. Cu toate acestea, s-a constatat faptul ca la pacientii transplantati renal cu anemie sunt frecvent utilizate cantitati mici de ESA, sau chiar deloc. Astfel, desi multe studii arata cresterea morbiditatii si mortalitatii la pacientii cu hemoglobina sub 11 g/dl, nu sunt inca bine precizate indicatiile ESA si nivelul tinta al hemoglobinei la aceasta categorie de pacienti.

Conferinta dlui prof. Vladimir Teplan (Departamentul de Nefrologie, Centrul de Transplant, Institutul pentru Medicina Clinica si Experimentală, Praga, Republica Ceha) a abordat tema sindromului metabolic la pacientii cu insuficienta renala cronica si post-transplant renal. Astfel, un procent insemnat de pacienti renali cronici prezinta serioase dezordini ale metabolismului lipidic care, alaturi de tulburarile metabolismului fosfo-calcic, contribuie la

afectarea rapida si severa a peretelui vascular. Dupa transplantul renal, la cauzele implicate se adauga efectele secundare ale unor medicamente imunosupresoare.

Lucrarea dnei dr. Ioana Ratiu (Oradea) a prezentat problematica infectiei virusal hepatice C la pacientul transplantat renal, implicatiile acestei infectii, precum si efectul terapiei de Interferon si al diferitelor scheme de inductie in prezervarea grefei la acesti pacienti.

In cadrul ultimei sesiuni din prima zi a congresului s-au prezentat lucrari deosebit de interesante privind cercetari originale ale unor colective din tara. Astfel, domnul profesor Dr. Gh. Gluhovschi (Departamentul de Nefrologie, Universitatea de Medicina si Farmacie "Victor Babes" Timisoara) a prezentat pe larg conceptul compartimentalizarii imune la nivelul nefronului, strans corelata cu cea anatomo-functionala. Astfel, aceasta este corelata cu patologia clinica in bolile glomerulare, tubulo-interstitiale si vasculare mediate imun. Acestea pot afecta primar un compartiment specific, apoi implica secundar sau concomitent alte compartimente. Procesul inflamator la nivelul nefronului poate evolua spre rezolutie, prin intoarcerea celulelor imune la starea initiala, sau spre cronicizare, situatie in care celulele imune provenite din maduva persista in compartimentele nefronului.

Alta lucrare deosebit de interesanta a fost prezentata de Conf. dr. Ligia Petrica (Departamentul de Nefrologie, Universitatea de Medicina si Farmacie "Victor Babes" Timisoara) privind un nou concept privind albuminuria in cazul nefropatiei diabetice. Noul model propus afirma ca albuminuria este cauzata in principal de defecte de captare tubulara a albuminei, mai putin de cresterea pierderilor la nivelul barierei de filtrare glomerulara. Acest nou model tubular implica doi receptori cu afinitate diferita pentru albumina. Astfel, la o rata crescuta de filtrare glomerulara aparitia albuminuriei este explicata prin saturarea receptorilor tubular (calea de degradare), in timp ce la o rata scazuta de filtrare glomerulara albuminuria apare printr-o disfunctie intrinseca a tubului proximal de a capta albumina (calea de recuperare).

Lucrarea domnului dr. Eugen Mandache (Institutul National de patologie "Victor Babes", Bucuresti) a prezentat de asemenea experienta proprie privind aspecte imuno-histopatologice in nefropatia diabetica la subiecti umani si in modele experimentale. Astfel, nefropatia diabetica experimentală prezinta cateva trasaturi comune cu cea descrisa la om, fiind astfel de un real folos in descifrarea mecanismelor patogenice. Cu toate acestea, modelele experimentale arata aspecte particulare, mai ales privind membrana bazala glomerulara si depozitele de glicogen.

O alta cercetare originala a fost prezentata de dr. Elena Rusu (Centrul de Medicina Interna si Nefrologie Fundeni) privind rolul determinarii celulelor endoteliale circulante si al citokinelor, corelate cu evaluarea ecografica a grosimii indexului intima-medie si vasodilatatiei

mediate de flux, precum si cu masurarea rigiditatii peretului vascular, in identificarea precoce a disfunctiei endoteliale la pacientii cu insuficienta renala cronica.

Dl. Conf. Dr. Costel Spanu (Universitatea de Medicina si Farmacie "Iuliu Hatiganu" Cluj Napoca) a abordat tema crizei renale sclerodermice, cu prezentarea experientei proprii si a datelor din literatura. Aceasta complicatie severa si amenintatoare de viata apare la 10-15% din pacientii cu scleroza sistemica, fiind caracterizata de insuficienta renala acuta sau rapid progresiva, alaturi de hipertensiune arteriala moderata/severa cu debut adesea brusc. Studiile clasice subliniaza rolul patogenetic al hiper-reactivitatii sistemului renina-angiotensina. O abordare terapeutica viitoare ar putea implica modificarea reactivitatii crescute a endotelinei.

In finalul primei zile de congres, dr Diana Zilisteanu (Centrul de Medicina Interna si Nefrologie Fundeni) a dezbatut problematica momentului optim de adresare la nefrolog a pacientului cu boala renala cronica. Astfel, referirea tardiva este un aspect foarte important, cu impact direct asupra morbiditatii, mortalitatii si calitatii vietii, dar si asupra costurilor ingrijirii medicale ale acestor pacienti. Aceasta problema ar trebui abordata atat local cat si national, in scopul cresterii nivelului de educatie si al constientizarii atat in randul medicilor, cat si in populatia generala.

Un loc important in programul congresului l-au ocupat simpozioanele partenerilor care se implica activ in sustinerea nefrologiei si dializei. In cadrul acestor simpozioane profesorii Mihai Voiculescu, Eugen Mota, Costel Spanu si dr. Thilo Krüger (Germania) au prezentat teme de mare actualitate in nefrologie si dializa: tratamentul anemiei la pacientii cu boala renala cronica cu darbepoetina alfa, prevenirea reinfectiei cu polyomavirus BK la pacientii cu transplant renal, tulburarile metabolismului fosfocalcic si tratamentul cu paricalcitol al hiperparatiriodismului secundar insuficientei renale cronice. Un aspect extrem de interesant prezentat de Prof. Dr. Eugen Mota (Universitatea de Medicina si Farmacie Craiova, presedinte ales al Societatii Romane de Nefrologie) privind rolul tratamentului cu paricalcitol in reducerea proteinuriei. De asemenea, s-a dezbatut problema controlului nivelului seric al fosforului la pacientii cu boala renala cronica in dializa cu ajutorul sevelamer hydrochloride. Complicatiile cardiovasculare au ocupat si ele un spatiu larg in cadrul simpozioanelor dedicate tratamentelor in bolile renale. Astfel, s-a prezentat terapia cu atorvastatina la pacientii cu boli renale cronice, precum si rolul blocantilor de calciu, al amlodipinei in special, in tratamentul hipertensiunii arteriale la pacientul renal cronic.

Temele abordate in a doua zi a celui de-al VI-lea Congres de Nefrologie, Dializa, Transplant si Acces Vascular a fost diverse si de mare actualitate. Lucrarile propriu-zise au

constat in prezentari orale in cadrul a trei sesiuni si a unui simpozion stiintific al companiilor farmaceutice.

In cadrul sesiunii dedicate dializei peritoneale, Prof. Dr Eric Goffin (Departamentul de Nefrologie al Universitatii Catolice Louvain, Clinica St Luc, Bruxelles, Belgia) s-a referit la complicatiile infectioase ale dializei peritoneale; amintim aspecte legate de caile de contaminare (transluminala, prin contact, periluminala, prin translocatie intestinala, prin sange si la femei din sfera genituala), de factorii de risc ai complicatiilor infectioase (depresia, modificarea statutului social, malnutritia, hipoalbuminemia, varsta inaintata, diabetul zaharat, subdializa), recurenta peritonitelor si rolul biofilmului (contine coci Gram pozitivi- stafilococ auriu si epidermidis si raspunde la tratament cu urokinaza si Rifampicina).

Dr Jacek Lange (Departamentul de Nefrologie, Boli Interne si Dializa de la Universitatea de Medicina din Varsovia, Polonia) a adus informatii noi cu privire la dializa peritoneala automata in insuficienta renala acuta si cronica, indicata in situatiile de pierderea functiei peritoneului, fibrozarea peritoneului, absenta abilitatii fizice sau mentale, existenta unor afectiuni cu risc pentru a dezvolta infectii cum ar fi hernia necorectabila chirurgical, extrofia vezicii), principalii beneficiari fiind copiii si varstnicii. Avantajele dializei peritoneale automate in insuficienta renala acuta au fost mentionate si discutate pe larg: usor de efectuat, eliminarea continua a toxinelor, stabilitate hemodinamica, nu necesita abord vascular si nici utilizarea anticoagulantelor, risc scazut de septicemie, posibilitatea utilizarii de suplimente nutritive si costul mai mic comparativ cu hemodializa, hemofiltrarea si hemodiafiltrarea.

Prof. Dr. Alexandru Ciocalteu de la Spitalul de Urgenta Sf. Ioan Bucuresti a fost prezent cu o noutate stiintifica: peritoneofiltrarea, o noua tehnica de dializa prin care se creeaza in mod artificial ascita prin cresterea presiunii in sistemul port utilizand un manson care se aplica la nivelul venei porte; ascita se elimina printr-un dispozitiv special.

In incheierea sesiunii, dr Camelia Ionescu a prezentat lucrarea "Dializa peritoneala la categorii speciale de pacienti", raportand experienta Centrului de Medicina Interna-Nefrologie Fundeni cu privire la pacientii cu mielom multiplu.

Prof. Dr. Mihai Voiculescu, Presedintele Asociatiei Romane de Nefrologie si Acces Vascular, Presedintele "Fundatiei Academician Marin Voiculescu" a abordat o tema actuala si de larg interes, cea a ghidurilor de practica medicala in managementul hiperfosfatemiei cunoscand implicatiile dezechilibrelor concentratiilor unor elemente in diferite stari patologice legate de afectiunile renale. Aceeasi tema a managementului timpuriu al dezechilibrului fosforului a fost abordata si de Dr Thilo Krueger din Germania.

Mai multe lucrari au evaluat diferite aspecte legate de "Anemia la pacientii cu insuficienta renala". Prof. Dr. Adrian Covic (Universitatea de Medicina si Farmacie "Gr.T.Popa" Iasi, fost presedinte al Societatii Romane de Nefrologie si secretar al ERA-EDTA) a prezentat "Tratamentul anemiei in 2010", o abordare moderna si interesanta a profilului de siguranta si a cost-eficientei terapeutice. In continuare, Prof. Goce Spasovski (Universitatea Skopje, Macedonia, coordonator al programului de Educatie Medicala Continua ERA-EDTA) a prezentat date noi cu privire la dezordinile metabolismului fosfocalcic si relatiile cu anemia din bolile renale cronice. Conf. Dr. Mircea Penescu de la Spitalul Carol Davila, Bucuresti, s-a referit la tratamentul cu fier la pacientii cu insuficienta renala cronica in prehemodializa si hemodializa. In finalul sesiunii, Dr. Lavinia Bratescu de la Centrul de Dializa HIS Pantelimon a prezentat o lucrare cu privire la rolul hepcidinei in metabolismului fierului si al tratamentului anemiei la bolnavii renal cronici.

In cadrul sesiunii de hemodializa, lucrarea prezentata de Dr Sorin Baila (Departamentul de Chirurgie Vasculara Institutul de Boli Cardiovasculare CC Iliescu) privind problemele abordului vascular a suscitat un mare interes in randul colegilor nefrologi.

Conform traditiei, si in acest an, Fundatia "Academician Marin Voiculescu" a desemnat laureatii din randul tinerilor cercetatori in domeniul nefrologiei: Alina Tardea, medic rezident nefrologie Centrul de Medicina Interna - Nefrologie Fundeni, pentru lucrarea cu titlul "Velocitatea pulsului - factor predictiv pentru riscul cardiovascular la pacientii cu insuficienta renala in predializa versus pacienti aflati in program de hemodializa".

Aceasta importanta manifestare stiintifica la care au participat profesori, medici, din tara si strainatate a fost un prilej de actualizare a ghidurilor terapeutice in domeniul nefrologiei si de schimb de informatii in domenii de activitate diverse: dializa, acces vascular, preventia progresiunii bolilor renale, comorbiditatile pacientului renal cronic.

In incheiere, multumind participantilor, prof. dr Mihai Voiculescu a anuntat cel de-al VII-lea Congres de Nefrologie, Dializa, Transplant si Acces Vascular cu participare internationala, ce se va desfasura in perioada 8-9 aprilie 2011, continuand traditia acestor manifestari stiintifice de inalta tinuta.